

За формата на главата

Сидер и Атила Седефчеви

Както е тръгнало - докато се уточни стандарта и името на българското куче, то ще "емигрира" и спорът ще стане безпредметен. Всички развъждачи и радатели на породата пишат, и даже, за разлика от чукчи, се четат. Всички призовават да се сложи край на крамоли и да се постигне компромис. Но до това не се стига. Сп. "Моят приятел Кучето" според един досади на читателя с темата, според други - много добре правим, че даваме възможност да се чуят различните становища. Защото поне кучето не може да бъде приватизирано. Поне така се надяваме.

Изглежда, че е необходимо да се публикува още информация, която да изясни някои дискутирани детайли от произхода, екстериора и характера на Каракачанското куче. Напоследък четем информация, която смее да кажа е неточна, а от това най-малко се нуждае породата в момента. При мен все по-често идват любители на породата, които или много малко, или никога не са обикаляли, за да наблюдават аборигенните Каракачански кучета и да разговарят с възрастните и опитни овчари. Това, разбира се, е нормално като се има предвид нарастването популярността на расата през последните няколко години. В тези хора забелязвам (без да искам да ги обидя) известна ограниченост във виждането за породата. Съзнавам факта, че много малка част от любителите са запознати в дълбочина с темата, също и с най-близките до Каракачанското куче породи, а именно пастирските кучета на средна Азия.

За да не се чудят тези, които не ме познават, кой е автора на настоящата публикация, ще спомена, че вече 10 години аз и моят брат активно работим за опазването на породата. Резултатът от това са 25-те кучета, които поддържаме в нашия развъдник "КараКитан", повече от 4000 фотоса на каракачански кучета и Хибриди с такива, нашите проекти за опазване и реинтродукция на тези кучета, фотоизложбите, работата ни по стандартизацията и популяризирането на расата и мн. др. Разбира се, не е толкова важно колко време си работил, а как.

Един от гореспоменатите посетители, чието име няма да споменавам, изрази мнение, което, както самия призна, му беше споделено при посещение в развъдник "Горан на Драганов". Той попита, не трябва ли нашето куче Буян да се изключи от разплод, защото е рижо-бяло. Подобни стъписващи "логики" ме подтикнаха да напиша поредица от статии. Това, което казвам в настоящата, е предназначено главно за "феновете" на Б.П.К., с надежда в бъдеще да не отъждествяват типа на Б.П.К. кучетата (т.е. тези на г-н Д. Драганов) с оригиналното Каракачанско куче. Надявам се, че самият той ще проумее някои неща, без да очаквам да си го признае. Ще се радвам и ако написаното от мен бъде от полза на моите големи приятели от гр. Ст. Загора.

Недопустимо е чрез "модата" по черно-бялата окраска да стане така, че да изкривим и променим типа на порода, съществувала хилядолетия преди нас. Основна причина тази окраска да стане "модерна" е популяризирането ѝ напоследък от някои развъждачи. Аз лично нямам нищо против отделни хора да поддържат определен тип кучета (в случая окраски). Това е въпрос, касаещ политиката на всеки развъдник и е тяхно право. Не е никак коректно обаче и то главно спрямо породата, черно-бялата окраска да се представя като единствената най-типична. По такъв начин тези хора отричат миналото на кучетата, с които разполагат и от там - част от собственото си минало. Именно заради

своето минало обаче черно-белите родители рано или късно дават и различно оцветено потомство. Трябва ли тези потомци да бъдат обявени за брак и дори за нечистопородни. Трябва ли те да бъдат укривани своевременно, след като знаем, че рано или късно някой ги намира и за всички става ясно кой ги е произвел.

Проблема с цветовете не стои така за хората, прекарвали живота си сред тези кучета. Вярвам, ще се съгласите, че стари овчари като бай Иван Ишлямски - Ишлямо, Юсуф Кьоров, Никола Дурчов -Крокодиле, Манол Главеников, Карафеиз, Петър Раков - Лиаро, Спас Тунин, Митьо Кисяка и мн. др., са безспорно наясно с този детайл от екстериора на Каракачанското куче. Всеки един от тези потомствени овчари на възраст между 60-80 години има огромен принос за съхраняването чистотата на породата. Безспорна е тяхната роля за запазването и утвърждаването на характерни типове (джинсове) в породата. Нито един от тях обаче не е известен с това, че е отглеждал само черно-бели кучета, нито пък с кучета с остроклиновидна форма на главата, за което ще стане дума по-долу. Не мога и да не кажа, че всички те знаят тези кучета като Каракачански, чобански, овчарски и никога не са чували името Българско планинско куче. Изобщо определението "българско" никога не се използва от овчарите, за планинско" да не говорим.

Всички гореспоменати овчари споделят, че в избора на куче определящи са работните качества, а те нямат пряка връзка с окраската, разбира се освен това, че петнистото куче е много по-лесно различимо във всякакви ситуации, което е негово преимущество. Личните предпочитания на всеки един по отношение на екстериора са на второ място. Ще ми се хората, "залитащи" по черно-белите идеи на г-н Драганов, да погледнат нещата по-мощно и вместо сляпо да вярват, сами да проучат нещата.

Но да се върнем на Буян. Признавам, че рижо-белите и жълтобелите кучета са моята слабост и като гледам как се движат нещата ги уважавам все повече. Именно за тези окраски ще стане дума в настоящия материал.

Бащата на Буян е Китан, произведен от Ишлямо, който доскоро отглеждаше рижо-бели кучета, трицветни кучета, а също жълти с черно седло и бели лапи. Мисля, че няма човек, който е имал щастието на живо да види тези мощни кучета, да не ги е харесал. Не съм чул също някой да се е съмнявал, че това са истински, автентични Каракачански кучета. Майката на Буян е Гизда, произведена от Ваклин Сугарев. Един от нейните чисти кръвни братя е Балкан (Форс), произв. В. Сугарев, соб. Д. Драганов. Друг неин брат беше известното рижо-бяло, кьораво куче, чийто последен собственик беше г-н Петър Шарков. Така че и бащата, и майката имат аборигенни, рижо-бели роднини.

За съжаление, малко хора знаят кучетата от бившите ТКЗС. Дупнишкия край, например, бе известен с едни от най-грубите и силни кучета, за жалост те почти изчезнаха. Най-характерното за тях беше болшинството рижо-бели, жълто-бели и сиво-шарени в различни оттенъци на тези цветове. Черно-белите кучета бяха малък процент. Също така последните най-качествени кучета от този район не бяха черно-бели. Познавам овчари от Дупнишкия край, които казват, че черно-белите кучета не са добри и че най-качествени "злюбни на гад и на ора" са жълто-белите със сини очи, (което в случая значи светло кафяви). Естествено е добрия опит, който тези овчари са имали с жълто-бели кучета да е причината за едно подобно мнение. Кафяво оцветените нос, устни, ръбове на клепачите, кафявите нокти и възглавнички, също по-светлите очи при рижо-белите и жълто-бели кучета не значат, че те са недобре пигментирани. Това е нормалната пигментираност при истински "рижите" кучета. Тази пигментация е нормална и се среща и при много други породи, като Средноазиатска овчарка, Аляски маламут, Сибирско хъски, Доберман и др. Пигментирането в "червено" (рижавост) се среща и при хората и при много други бозайници. "Червената" пигментация при Каракачанското куче се среща при оцветяване

на косъма вариращо от тъмно червено (наситено керемидено), до нюанси на жълто и розовеещо сиво. Много характерно за рижо-бяло оцветените кучета е изсветляването на цвета на главата по посока към носа, вместо да стигне до черен (черна маска), както при Кавказката овчарка и Санбернара. Тази характерност е правило и при всички останали окраски, характерни за чистопородните ни кучета при положение, че цвета прелива. Черната маска не е характерна за Каракачанското куче и обикновено е признак за хибриднизираност. Безспорно показателно за съществуването на рижо-бялата окраска при Каракачанското куче е написаното от големия български етнограф и изследовател на бита на каракачаните, Васил Маринов, в една негова научна публикация. Там е споменато, че каракачаните са имали специално наименование за техните рижо-бели кучета - това е "Маджер".

Много важно е подробно да бъдат обяснени детайли като черната маска, тигровата окраска, липсата на бели петна и др., но това ще стане в следващата статия, третираща типичните и нетипични окраски.

Тъй като Буян е известен и с изключително грубата си, мощна глава, с каквато малко други породни каракачанци могат да се похвалят, искам да се спра накратко и на въпроса за типичната и търсена глава на Каракачанското куче. И тук в пълна сила важи подбора по работни качества и личните предпочитания на всеки отглеждач. Така че р-к "Горан" има пълно право да селектира в посока на клиновидната форма на главата с изострена муцуна, но пак ще кажа: не е допустимо това да се пропагандира като единствената допустима форма на главата. Многообразието от типове в породи като Средноазиатска овчарка е тяхното богатство и преимущество пред "модернизираните" пастирски породи като Куvas, Пиренейско планинско куче и др. Това разнообразие е резултат от специфичния (отчасти естествен) път на селекция през хилядолетната история на тези раси. Много важно е да осъзнаем, че селектирането на Каракачанското куче не би могло да се повтори, затова най-големия ни успех ще бъде, ако успеем да съхраним породата в цялото ѝ разнообразие от типове. Основна предпоставка за това е в никакъв случай да не се допусне вливане на "чужда кръв". Това ще съхрани неповторимото съчетание от работните качества и екстериора на автентичните кучета. Уеднаквяването на поголовието е неоправдано и само ще намали интереса към нашата порода от страна на световната кинология.

По-леката клиновидна глава съществува като вътрепороден тип. Факт е и че съществува още един тип на кучета с мощни глави, с много обемни, завършващи тъпо муцуни. Бай Иван - Ишлямо казва, че кучето трябва да е "... дигнато, преседлесто...сурлесто и барлесто...". Юсуф Къоров определя доброто куче като "главесто...тупесто, с големи бръндзи...". За съжаление напоследък все по-често се виждат кучета с леки глави, подобно на Бордер коли, което не е никак добре. Тъй като структурата при Каракачанското куче по правило е в пряка зависимост с работните качества, рискуваме да се окажем с порода, която не става за нищо. Кучета, твърде хилави, за да се противопоставят на хищници като вълкът и мечката и разбира се, без характерните качества на "овчарските кучета" (от I-ва FCI група). Не трябва да забравяме, че Каракачанските кучета са селектирани да бъдат способни да защитават стадата от хищници и злосторници и ако погледнем разказите, легендите и песните, в които народът ни не случайно е възпял тези кучета, изглежда, че са се справяли безапелационно с тази задача. Най-известните в момента със своите работни качества кучета са мощни, с къси вратове и тежки глави. Това е съвсем логично, защото освен че са по-силни, те са и по-уравновесени. Това значи, че при тях няма рязка смяна на настроенията, което пречи едно куче да бъде целеустремено в действията си и от там да не може да се разчита на него. От личен опит знам и че грубите кучета са дори по-издръжливи от техните по-леки братя и сестри. Всеки, който е имал опит с такива кучета знае, че едно мощно, уверено в

себе си куче с лекота се справя с 5 или повече кучета с лабилни характери най-вече заради стабилната си психика. В отношенията между кучетата и вълците това важи в пълна сила. Когато вълците усетят несигурност у кучетата, те са много по-решителни и обратно. Аз лично съм виждал такава решителност, която можем да наречем и непукаизъм у спокойните мощни кучета, които в битка изненадват със скоростта и експлозивността си. По правило Каракачанското куче е с хармонични пропорции, така че мощната муцуна (глава) върви с мощен врат и атлетично телосложение. Не искам никой да си помисли, че говоря за сурови, трудно подвижни санбернардоид-ни кучета. Едно от най-характерните качества на чистопородните екземпляри е това, че независимо от типа конституция те са изключително подвижни и с перфектни движения.

Много хора не са наясно с основните типични характеристики на главата на Каракачанското куче, които важат независимо от това, лека или тежка е главата. От там и това, че с лекота се бъркат прекрасни чистопородни кучета с мелези и обратно.